

Ivan Kraus

Kdybys nebyla,
vymyslím
si tě

IVAN KRAUS

Kdybys nebyla, vymyslím si tě

IVAN KRAUS

***Kdybys nebyla,
vymyslím si tě***

ACADEMIA
PRAHA 2010

Hrdina této knížky si myslí, že skoro každý člověk v sobě nosí nějaký příběh. Domnívá se, že asi nejlepší romány jsou ty, které nosí lidé v hlavě a které tam navždy zůstanou, a dospívá k závěru, že pokud nenapsané příběhy nejsou nejlepší, pak jsou určitě nejpravdivější.

Zároveň si uvědomuje, že pouhých třiatřicet písmen abecedy vytváří neuvěřitelně mnoho možností pro vznik nejrozumnějšího textu, od zprávy, nařízení až po milostný dopis, román nebo báseň.

Ačkoli s jeho názorem souhlasím, přenesl jsem přesto jeho příběh na papír, hlavně proto, abych svou část tohoto příběhu už nemusel v duchu dále přepisovat.

autor

Seděli jsme v Divadle hudby a poslouchali dixie-land.

Nechodíme do sálu, sedíme vždycky u baru, kde je hudbu slyšet stejně dobře a kde je možné si povídat.

Petr dostal honorář z časopisu za otištěnou povídku, a tak jsme to šli oslavit.

„Co Jana?“ zeptal se, když objednal myslivce.

„Nic moc.“

Byl bych raději, kdybychom mluvili o něčem jiném. Jenže Petr je erotoman (jak sám o sobě stále prohlašuje) a krom umění s ním o ničem jiném často mluvit nelze.

„Pořád s Oldou?“ zeptal se celkem zbytečně.

„Jo,“ zatoužil jsem schovat se do sklenice a přikrýt se ledem.

„Jasná věc,“ zauvažoval. „Svaly působí, kamaráde. S takovým člověkem se může ukázat. Proti těmhle typům máme minimální šanci. Mají hrudník, bicepsy a lejtka. Nějaký Godot nebo Kafka je vůbec nezajímá.“

„Já vím,“ obrátil jsem do sebe skleničku.

„Vysvětlím ti to – na základě Freuda. Jistá šance tu přece jen je. Ovšem mizivá. Když se ti podaří dostat ji do postele“ (do dvou myslivců používal Petr tenhle výraz, po třech obvykle říkal vychrápat), „pak na svalech nemusí záležet. To je ten fór. Pak začne tvrdit, že jsi inteligentní. Intelligence není tak viditelná jako bicepsy, takže je dřina ji o tom přesvědčit, a proto je důležitý dostat ji nejdřív tak daleko, aby zapomněla na tu svalnatou konkurenci, chápeš?“

„Jo,“ řekl jsem.

Když dostal chuť na přednášku, nebyl k zastavení. Žebříček jeho oblíbených témat byl jednoduchý:

1. sex,
2. Kafka,
3. Freud,
4. Godot,
5. sex.

„Vůbec nejtěžším úkolem je...“

„Ukecat ji...“ napověděl jsem učiteli, aby viděl, ze látku už znám.

„Správně. Jenže pozor!“ zdvihl varovně prst, „na to se musí jít s koncepcí, která vyžaduje zkušenost.“

Čekal jsem, zda mi připomene věk. Že je mi teprve dvacet let a jemu už táhne na šestadvacet. Že už leccos ví, protože má mnohé za sebou. Naštěstí to neudělal. Objednal dalšího myslivce, který v něm probudil chuť vyprávět jeden z jeho příběhů tisíce a jedné noci.

Tentokrát šlo o sekretářku v bance, kde byl před lety na brigádě. Byl to těžký případ. Třikrát s ní byl

v kině, dvakrát na buřtech, ale pořád si uchovávala kontrolu a v poslední chvíli ucukla. Ale nakonec ji stejně zblbnul.

„Víš jak?“

Zavrtěl jsem hlavou. Jako správný žák jsem nemohl mít ani nejmenší ponětí.

„Udělal jsem jí mindrák. Dva dny jsem do ní na školení hučel o impresionistech, tak dlouho, až si pletla Maneta s Monetem, a tím jsem ji konečně dostal. Vypadala sice jako mrtvolka, ale byla to divoška, to bys teda nevěřil.“

Většina jeho partnerek byly utajené divošky. Svou vášeň podle jeho vyprávění zřejmě léta pečlivě skrývaly, ale jen do chvíle, než ho potkaly. Nejdřív se červenaly, když se o ně obrýlený, přitloustlý Petr ucházel, ale pak ztratily zábrany a úplně ohromeny jeho imaginací a znalostmi umění dělaly hotové divy.

S bankovní sekretářkou se miloval v lese. S pojišťovací úřednicí v parku. Se zaměstnankyní telefonní ústředny ve stanu.

Jeho vyprávění dělalo dojem, jako by všechny kancelářské síly toužily po přírodě. Vypadalo to, že ho potkaly, rychle zavřely psací stroje, zahodily dopisy a doklady a prchly s ním ven.

Představil jsem si Petra-svůdce v přírodě, jak chodí po lese a pátrá po vhodném místečku. Jak odkládá své brýle s tlustými obroučkami na mech a klade pečlivě k pařezu svůj občanský průkaz, legitimaci na tramvaj a klíče. Nebo jsem si ho představil, jak sedí na pařezu a hovoří o kubismu. Mluví o Picassovi a Braquovi tak úchvatně, že mu holka

viší na rtech a ani nepostřehne, že sedí v mraveništi.

Picasso mravence lehce zdolá.

Na jehličí je možná nejlepší Dali.

Na kamenitý povrch se asi doporučuje Ionesco.

Pokud to nestačí, pozve svůdce na pomoc Beckett.

Zatímco hovořil, uvědomil jsem si, jak je vždy přehnaně pořádný a systematický. Zahlédl jsem ho během jeho vyprávění, jak při dovádění v lese dbá na to, aby si nezmazal manšestrové kalhoty (jejichž cenu jsem už naštěstí zapomněl), a jak si dává pečlivý pozor, aby si neponičil puky.

Vzpomněl jsem si i na jeho jiná dobrodružství, která mi líčil dřív.

Na sousedku, kterou dostal až po delší době na půdě, když jí přísahal, že má nejmodřejší oči, které kdy svými dioptriemi spatřil.

Na studentku, kterou připravil ke zkoušce z němčiny a posléze ji lehce znásilnil v opuštěné posluchárně univerzity.

Opuštěná posluchárna mi sice byla záhadou, ale nemělo smysl ptát se na detaily. Určitě by mi sdělil, že si zvolil správný moment nebo se dohodl se správcem školy, kterého uplatil krabičkou cigaret.

Jednou vyprávěl o spolužačce, která měla komplex od doby, kdy ztratila jako malá při dětském představení králíčí ocásek. Tu se mu podařilo svést až po delší terapii (kterou jí poskytl společnou návštěvou zoologické zahrady) – dokonce na parníku.

V dalším dobrodružství hrála hlavní roli utajená erotomanka. Prováděla na hradě turisty, ale sot-

va uviděla přitloustlého mladíka v brýlích, hned ho sama vlákala do bývalé hladomorny. Turisté se zřejmě šli zatím projít.

Zahlédl jsem všecky jeho milenky, pohozené na nejrůznějších místech, o kterých vyprávěl. V lese, v muzeu (v oddělení zkamenělin), na půdě, na rozhledně a dokonce i na lanovce.

A napadlo mne, že jeho zkušenosti a schopnosti přímo volají po rozhodujícím zákazu:

ZDE JE POHLAVNÍ STYK PŘÍSNĚ ZAKÁZÁN.

„Teď ti povím o té vdově z Neratovic,“ pravil svědce rozjařený další sklenicí myslivce. A začal vyprávět příběh, kterým mi už jednou narušil poslech báječné Elly Fitzgeraldové. S vdovou si užíval ve vlaku (druhá třída, nekuřáci). Podle toho, jak setkání líčil, muselo to být velmi divoké a byl opravdu zázrak, že vagón nevykolejil. Vdova, které osud přihrál jedinečného milence, byla údajně velice vyhladovělá. Byla prý v tak zoufalém stavu, že se mu vrhla v kupé do náruče jen krátce potom, co jí zarecitoval část Máchova Máje.

Zvláštní bylo, že jednotlivé verze příběhu se lišily.

V první vykřikla vdova v tunelu nedaleko Kolína, zatímco v druhé dosáhla štěstí až kdesi u Pardubic.

Když bylo štěstí neznámé vdovy zalito novým myslivcem, vypravěč se konečně odmlčel.

Z boxů zazněl příjemně dixieland a já najednou viděl všecko v lepších barvách. Zaslechl jsem ze sálu komentář o New Orleansu a o vlivu francouzských kreolů na vývoj tamní muziky a hned jsem si představil sebe a Janu v Paříži.

Olda zmizel.

Pokoušel se nás dostihnout na kole, ale já ho poslal na závod Tour de France. Byl jsem tak velkorysý, že jsem ho dokonce nechal vyhrát jednu etapu.

Byl bych rád v promítání soukromého filmu ještě pokračoval, ale když jsme se vraceli noční Prahou domů, vzpomněl si Petr na tajemnici družstva. Poznala ji na brigádě a zcela ji rozdivočel na stohu čerstvého sena.

Když dovyprávěl venkovský román, došli jsme k pomníku.

Ukázal na Stalina.

„Co je to?“

„Stalin.“

„Hovno. Je to Stalin, ale když se na to pořádně podíváš, tak vidíš co?“

Neviděl jsem nic zvláštního.

„Vidíš, že je to přece taky sexuální symbol!“

Podíval jsem se na vojevůdce a na frontu dělníků a rolníků, kteří mu vytesáni z kamene stáli v patách, ale žádný symbol jsem nezahlédl.

„Pomník ční přece do výšky, takže je to jasný symbol.“

Ukázal přes řeku na Muzeum a na věže kostelů. Všecky věže, gotické i barokní, byly hned Freud. Lamy a stožáry byly Freud. A když jsme šli parkem a alejí, co strom, to Freud.

Chůzí se mu zřejmě rozproudila krev, alkohol začal víc působit.

Projevilo se to tím, že se zadíval u jedněch domovních dveří na klíčovou díрку a sdělil mi, že k ní patří přece klíč.

Proti tomu jsem nic nenamítal.

„Takže co?“

„Co?“

„Takže to je taky Freud, a jako prase.“

Na Strossmayerově náměstí se musel náhle opřít o lampu. Okamžitě ji taky označil za Freuda. Pak jsme se rozešli.

Šel jsem nahoru na Letnou a on mířil dolů do Heřmanovy ulice.

U kostela se zastavil a křičel. Viděl jsem, jak na něco ukazuje. Ale bylo to na dálku a tak jsem nevěděl, nač mívá prstem.

Ale slyšel jsem ho.

Křičel na mne přes náměstí: Freud, Freud, Freud!

2

Pětkrát v týdnu tramvají do středu města.

Postupujte do vozu, žádá průvodčí.

Je cítit pastu na zuby, očistili jsme si zoubky.

Všichni jsme včas vstali i povstali.

Vstanou NOVÍ BOJOVNÍCI.

Kamenný Stalin nahoře nad námi vše vidí.

Kontroluje, zda mezi námi nejsou slepí pasažéři, slepí vůči téhle nádherné době.

Postupujte do vozu.

Dívám se na lidi, hledám ty, kteří se nemračí. Kam všichni jedou?

Do továrny, do úřadu...

Co budou celý den dělat?

Jedou pracovat, dosahovat, překonávat plán a plnit.

Buduj vlast, posílíš mír, buduj mír, posílíš vlast, posil vlast, buduješ mír. Kdo nebuduje – neposílí, a kdo nejede s námi, jede proti nám.

Ema má závazek.

My máme závazek.

Ó, my se máme.

Kdo tu nežije, ten se nemá.

Za mostem většina lidí vystupuje.

Využívám prostoru a otvírám noviny. Hraji svou hru na slovíčka. Uzavřu sázku sám se sebou, jestli odhadnu, kolikrát se vyskytne na stránce některé slovo. Jedu očima po sloupcích a řádcích. Sázka je ZÁVAZEK, opravdu dobrovolný, který nikomu nehlásím, ale plním.

Hledám slova: ZÁVAZEK, ÚDERNÍK, STRANA, SPLNIT, VÍTĚZSTVÍ, PŘEŽITEK.

Postupujte do vozu.

Dočtu úvodník. Prohrávám sázku, tipoval jsem jen tři VÍTĚZSTVÍ, ale našel jsem čtyři. PŘEŽITKY byly jen tři, takže odhad pěti mi nevyšel.

Čtu větu o ROZTÁČENÍ KOL v továrně a to mi připomene Oldu. Myslím na to, jak by to bylo krásné, kdyby místo ježdění na kole kolem Janina domu někde něco ROZTÁČEL, TĚŽIL nebo RUBAL.

V dalším článku napočítám tři ÚDERNÍKY, ale na ty jsem nesázel. Vsadil bych se ale, že přežitek je Olda.

Kromě toho je taky BRZDA. Ne socialismu, ale mého štěstí.

A je taky ZPÁTEČNÍK, protože má budoucnost s Janou kvůli jeho REJDŮM (ne imperialistickým, ale cyklistickým) brání tomu, abych zahlédl nesmírně krásnou a ZÁŘNOU BUDOUCNOST.

Olda by měl ROZTÁČET kolo v nějaké továrně, ne na něm jezdit. Měl by se hezky svižně ZAPOJIT do BUDOVÁNÍ někde v pohraničí, aby odtud konečně zmizel a nestál v cestě našemu BUDOUCÍMU VÝVOJI. (Nepleť s vývojem společnosti, rozuměj: Janině a mému vývoji...)

Měl by konečně pochopit, jak to stojí v novinách, že jeho DOBA KONČÍ, že patří k BÝVALÉ společnosti, protože NÁŠ SVĚT je už jiný, LEPŠÍ, RADOSTNĚJŠÍ.

A taky mnohem něžnější.

Olda je prostě PŘEŽITEK.

Tramvaj je zase plná, není k hnutí. Průvodčí se dere mezi lidmi, vráží do cestujících.

Lidé jedou budovat lepší časy. Nevypadají však vesele. Nevyspalí, podmračení a namačkaní ve voze vrážejí do sebe aktovkami. Aktovky jsou plné dotazníků, oběžníků, životopisů a posudků.

Tramvaj je znovu nacpaná k prasknutí. Straníci i bezpartijní stojí tu svorně a nerozborně na jedné noze.

Ovšem, máme ještě drobné NEDOSTATKY, ty však PŘEKONÁME, jak stojí v novinách hned na první straně každý den.

Jsme na dobré cestě. Pár zbývajících objížděk a zatáček zdoláme, ale jen pokud budeme důvěřovat STRANĚ a VLÁDĚ.

Kdo přistoupil, prosím? Postupujte do vozu!

Venku svítilo slunce.

Den jako stvořený k dobytí světového trhu.

Takový exportní den by se mohl vyvážet, ovšem hlavně do SPŘÁTELENÝCH zemí. Ať si KAPITALISTÉ trhnou nohou.

Přišel jsem včas.

Malá procházka k sekretářkám. Hedvika má krásné šaty. Paní Jarolímová si opět, hned po ránu, udělala něco na zub. Je to na cibuli a je to cítit.

Celé naše oddělení je trochu na cibuli. Propagace by mohla být na česneku, účtárna se zelím, kádrové oddělení na paprice.

Vůně vniká do dopisů a půjde leteckou poštou do Indie, Pákistánu, Turecka, Bulharska, Rumunska, Sovětského svazu a Íránu.

Kolega Přemek nechal práce a čichal jako ohař. Potom sdělil paní Jarolímové, že musí vyvětrat.

„Však já vyvětrám. A nikdo se nepodělá,“ odvětila Jarolímová.

Hedvika připlula do kanceláře s kávou. Dlouhý výmluvný pohled na Jaroslava.

Střih.

Dlouhý pohled Jaroslava zpět na Hedviku. Vzduch byl nabit elektřinou, kancelář se zaplnila ozonem.

Střih.

Exportní den v plném proudu.

Za rohem bušily sekretářky do psacích strojů značky Zeta. Spousta úderů za minutu. Detail: něco proloženě, něco kurzivou. Na papíře vznikaly nesmyslné básně v próze.

Prolínačka.

V půl jedenácté četl Přemek z příručky o tom, co je a co není zdravé.

Recitoval nám to nahlas.

„Nemá se jíst maso připravované na přepáleném tuku, nejzdravější je maso připravené na rožni...“

Napadlo mne, že vůbec nejlepší maso je zřejmě na ohni, rozdělaném z jemně nařezaného dřeva z Přemkovy kánoe. Ale nechal jsem si to pro sebe.

Někteří mne tu mají tak jako tak za narušeného a není nutné je v tom ještě utvrzovat.

Delší pobyt v této kanceláři může u jedinců se slabší psychikou způsobit změny na mozku. Četl jsem, že méně inteligentní jedinci mají velmi dob-

rou fyzickou konstituci a odolávají snadněji infekcím a chorobám než lidé duševně víc vyspělí.

Při tom pomýšlení se mi do hlavy plíží titulek OLDA. Ale odstřihnu ho a zůstanu u tématu.

Téma dne je Přemek.

Jestli je teorie pravdivá, je možné, že se dožije sta let. Příroda je nemilosrdná.

Prolínačka.

Před obědem zavítal inženýr Hybš k sekretářkám.

Přinesl pravidla pravopisu a držel přednášku na téma, kdy čárka a kdy středník. Kdy uděláme jedno a kdy druhé. Sekretářky naslouchaly napínavému příběhu.

Mr. Hybs knows the grammar.

Mr. Hybs is well, alive and happy.

Long live Mr. Hybs.

Prolínačka

Po obědě jsem zatelefonoval Petrovi a připomněl mu, že se blíží sobota a že v Divadle hudby dávají Gershwinu.

„Takže v půl osmý?“

„Před divadlem nebo u baru?“

„V pasáži.“

„Tak jo.“

Prolínačka.

Odpoledne se u inženýra sešla strana.

Z našeho oddělení ji zastupovali Přemek a paní Jarolímová.

Přemýšlel jsem o tom, proč se tak často píše a říká, že někoho odkojila strana. Strana jako kojná. Nikdo neví, jaké má strana vlastně poprsí, ani jakou velikost.

„Nikdo taky neví, jestli strana používá podprsenku,“ řekl Jaroslav.

„Třeba je to tajemství, které členové strany pečlivě střeží,“ dodal jsem.

Schůze trvala hodinu.

Po návratu se sekretářky bavily o lásce.

„Svět se dělí na ženský a na ty grázly,“ uzavřela debatu rázně paní Jarolímová.

O čtvrt hodiny později skončila pracovní doba a den, jako stvořený pro export, byl nenávratně fuč.

Pozvolný podzimní soumrak.

Zatmívačka – tentokrát i před očima.

„Musíš být nevšímavý.“

(Petrova rada číslo nevím kolik).

Už týden zkouším být nevšímavý. Jsem hrdý. Dělán, že ji nevidím.

Ale nejde mi to. Ta metoda není snadná. Petr tvrdí, že to je ověřený způsob (získal tak Helenu, Věru, Marii) – i Jana bude trpět a dlouho to nevydrží.

Prý ji to vyprovokuje.

Petr dokonce použil výrazu přivábí, ale jen když mluvil o svém vlastním úspěchu.

Představil jsem si, jak nějaká holka se k němu blíží jako srna k myslivci, který hraje na vábničku.

Mně dělá tato metoda potíže. Nemůžu vydržet být delší čas nevšímavý. Před týdnem jsem Janu potkal u Reprezentačního domu (protože jsem věděl, že má hodinu tance). Šel jsem (jako náhodou) zrovna kolem, a když vyšla z budovy a usmála se, byl s nevšímavostí konec.

„Pokud ji potkáš, musíš být úsečný,“ radil Petr.

To se lehce řekne. Chtěl bych vidět jeho, jak by to dokázal, kdyby Janu uviděl a kdyby se mu líbila tak, jako se líbí mně. Byl jsem houby úsečný.